

Környei Mátyás
joghallgató (PTE ÁJK), az ÓNSz civilisztika tagozatának tagja

A Nagy Falon túli innováció: a kínai szabadalom

Bevezetés

A Kínai Népköztársaságban (a továbbiakban: Kína) 1984-ben fogadták el az első átfogó szabadalmi törvényt, amely 1985. április 1-én lépett⁷⁰ hatályba. Idén tehát, ezen törvény hatálybalépésének harmincadik évfordulójának alkalmából – valamint az Európai Unióval történő több mint 10 éves együttműködés okán - is, érdemes röviden áttekintetni a kínai szabadalmi rendszert, a szabadalmaztatási eljárás sajátosságait, valamint a törvénynek a nemzetközi kutatás fejlesztési tevékenységi stratégiákra gyakorolt hatásait, a kínai szabadalmi rendszer elhelyezkedését a nemzetközi viszonylatban.

A kínai szabadalmi törvény Kína 1978-ban meghirdetett „nyitott ajtók” programjának részeként került elfogadásra és egészen új dimenziókat nyitott meg, nem csak a térségben, de az egész világra kiterjedő hálózatokkal rendelkező multinacionális vállalatok tekintetében is. A program és természetesen a törvény elfogadása után is, folyamatos gazdasági fejlődés volt tapasztalható, hiszen az lehetőséget kínált a külföldi – főként kutatás-fejlesztési - befektetéseknek az országba irányításában. A 90-es éveket követően Kína világelsővé vált a közvetlen külföldi befektetések arányának növekedését illetően. Ezen időszakban a közvetlen külföldi befektetések 49.6%-al, a kutatási projektek aránya 20%-al növekedett. E folyamat

⁷⁰ 8 N. Y L. Sch. J. Int'l & Comp. L. 451 (1986-1987) Patent Law in the People's Republic of China: A Primer

következtében 1996 és 2006 között a bejegyzett védjegyek száma tizenötszörösére nőtt. A Kínában történő kutatás-fejlesztési tevékenységbe elsősorban világ legtöbb multinacionális vállalatával rendelkező két állam, illetve ezen államokból kiinduló multinacionális vállalatok, USA és Japán fektetnek, mögöttük azonban az Európai Unió áll.⁷¹

A kínai szabadalmaztatási rendszer kiemelt szerepet játszik mind a világgazdaságban, mind pedig a magyar gazdasági szereplők életében. A világgazdaságban elfoglalt pozíciója indokolható a kutatás-fejlesztési tevékenység viszonylagosan alacsony ára miatt. Itt ugyanis a kutatói munkát többszörösen alacsonyabb költségvetésből is finanszírozhatják az egyes vállalkozások. A magyar viszonylatban betöltött szerepe is egyértelműnek mutatkozik, ha rávilágítunk arra, hogy egyrészt a magyar vállalkozásoknak nemzetközi szinten történő versenyképesebbé tételének feltétele lehet a kutatás-fejlesztési tevékenységnek, a cash-flow optimalizáció érdekében történő, nemzetközi példák szerinti kiszervezése, másrészt pedig a jelenlegi gazdasági-külföldi kapcsolatok alakulására.

A szabadalom helye a kínai szellemi tulajdonjog rendszerében

Kínában a szellemi tulajdonjogok védelme alapvetően három jogintézményen keresztül valósul meg. Ezek a szabadalom, a védjegy, valamint a szerzői jog. Ezen felül a rendszer részét képezi még a tisztességtelen verseny tilalmáról szóló törvény, valamint a szerződésekről szóló törvény 18. fejezetének 3. szakasza, mely a technológiai vívmányok adás-vételét szabályozza. A klasszikus ipari jogok védelmére a szabadalom és a védjegy kínálnak megoldást, valamint a tisztességtelen verseny tilalmáról szóló törvény melynek 5.§-a tiltja védjeggyel való visszaélést, a 10.§-a pedig az üzleti titoksértés. Nincs külön mintaoltalmi szabályozás, a használati minta és a formatervezési minta ugyanis a szabadalmon keresztül nyer védelmet. Egy típusú mintaoltalmi szabályozás azonban mégis külön került szabályozásra és ez a topográfiai minta. A topográfiai minta is szabadalmon keresztül kap védelmet, azonban ennek a szabályai külön törvényben meghatározottak. Megfigyelhetjük, hogy Kínában az iparjogvédelem két alrendszerre osztható. Az egyik a gazdasági tevékenység alapját szolgáló és a gazdasági előnyt biztosító információk védelme. Ez valósul meg a szabadalmon, annak egyes típusain, a technológiai transzfert szerződés szabályozásán, valamint az üzleti titok versenyjogi védelmén

⁷¹ *Simon Liu – Naohiro Shichijō – Zaszunori Baba: Location Strategy of Japanese and U.S. Multinationals on R&D Activities in China: Evidence from patent data. 8th Global Conference on Business and Economics, Florence, Italy; 18-19 October 2008*

keresztül. A másik pedig a kereskedelmi, üzleti életben fennálló identitás védelmét biztosító védjegy szabályozás. Kínában nem szabályozott külön az eredet-megjelölés. Megfigyelhető, hogy a kínai rendszerben a klasszikus hatósági jellegű szellemi tulajdonjogi szabályozáson kívül, a szerződési jogban külön szabályozott kérdés a technológiai transzfer. Persze ez annak is lehet a következménye, hogy Kína még mindig szocialista állam, így a magánjog is mint olyan inkább közjogi jelleget ölt, így nem idegen egy ilyen erősen szabályozott, a szerződési szabadságot messzemenőig korlátozó szerződés típus beiktatása a magánjogi viszonyok közé. A technológiai transzfer szerződés alapján lehet szabadalmakat, szabadalommal kapcsolatos jogokat átruházni.

I. A szabadalmak alapvető szabályai

Alapvetően Kínában a szabadalomnak három tárgya van. Ezek a találmány, a használati minta, illetve a formatervezési minta. A szabadalmak tárgyainak fogalmi meghatározását illetve elhatárolását a kínai szabadalmi törvény 2. §-a teszi meg. E szerint találmány minden új, technikai megoldás, amely egy termék, folyamat vagy az előbbieik tökéletesítésére irányul, valamint iparilag alkalmazható. Hasonlóan a magyar szabályozáshoz az újdonság itt is akkor áll fent, ha a találmány nem tartozik a technika bejelentéskori állásához és a találmányra vonatkozóan nem nyújtottak be korábban bejegyzés iránti kérelmet. A technikai állásához tartozást egy külön testület vizsgálja, amely vizsgálat során a lehető legszélesebben elérhető műszaki ismeretekre vonatkozó információkat veszi figyelembe az innovatív jelleg megállapításánál. Ehhez adott esetben a testület felkéri az adott műszaki terület szakértőit, egyetemeket stb. az innovációs jelleg megállapítása érdekében. Használati minta minden olyan új, technikai megoldás, amely egy termék szerkezetére, alakjára, elrendezésére, ezek kombinációjára vonatkozik és iparilag alkalmazható. A formatervezési minta, a termék eredeti jellegének megváltoztatása nélküli, új forma, minta, szín vagy ezek kombinációja, amely magas esztétikai értéket képvisel és iparilag alkalmazható. E körben érdekes, hogy a törvény külön megköveteli, hogy a formatervezési minta esztétikai értéket képviseljen, mégpedig magas esztétikai értéket, de az, hogy mi minősül ilyen értéknek már nem határozza meg, de még azokat a szempontokat sem, amelyek alapján a hatóság ezt megállapíthatja. Formatervezési minta

esetén, tehát – a törvény alapján - a hatóság esztétikai érzékére van bízva, hogy az adott kérelem pozitív elbírálásban részesülhet-e. A három iparjogvédelmi tárgy között az elhatárolást úgy tehetjük meg, hogy a találmányi szabadalom vonatkozik az új technikai vívmányokra, a használati miniatolalom a meglévő technikai vívmányok iprailag alkalmazható új módon való elrendezésére, a formatervezési minta pedig az iprilag is alkalmazható új design kialakítására. A törvény 22. §-ban meghatározza a szabadalmaztathatóság konjunktív alapfeltételeit is melyek, az újdonság, a feltalálói tevékenység (a törvény szóhasználatában kreativitás), valamint az alkalmazhatóság. A formatervezési mintára vonatkozóan ezek – a 23. § alapján – az újdonság illetve az egyéni jelleg. A szabadalmi igény benyújtását megeleőző hat hónapon belül nem veszíti el az újdonság tulajdonságát az a találmány, amelyet olyan nemzetközi bemutatón mutatnak be, amelyet a kínai kormány szponzorál vagy elismer, első alkalommal publikált akadémiai vagy technológia konferencián, vagy a találmány a kérelmező hozzájárulása nélkül került nyilvánosságra. Ez abból a szempontból érdekes, hogy Kína tagja a Patent Cooperation Treaty-nek (a továbbiakban: PCT) és kérdéses, hogy ez a rendelkezés mennyire egyeztethető össze a szerződésben vállalt kötelezettségekkel.

A szabadalmak érvényességi ideje, találmányok estében 20 év, használati minta és formatervezési minta esetén pedig 10 év, mely határidőket a szabadalmi igény bejelentésétől számítják. A törvény 5. §-a és 25. §-a határozza meg a szabadalmak köréből kizárt tárgyakat, mely alapján nem lehet szabadalmi igényt bejelenteni a következőkre vonatkozóan: a jogba vagy a társadalmi erkölcsbe ütköző, vagy a közösségi érdekekkel ellentétes találmány, tudományos felfedezések, szellemi tevékenységre, pszichológiai folyamatokra vonatkozó szabályszerűségeik és módszerek, betegségek diagnosztizálására vagy kezelésére vonatkozó módszerek, állat-és növényfajták, nukleáris átalakítás útján nyert anyagok. Külön érdekes, hogy új állat- és növényfajtát tehát nem lehet szabadalmaztatni, így ezeknek az ismereteknek a védelme nem a konkrét iparjogvédelmi szabályozáson keresztül valósulhat meg, hanem a versenyjogban szabályozott üzleti titokvédelmen keresztül. Hiába ugyanis a szabadalmi oltalom hiánya, amennyiben az előzőek alapjául szolgáló információk nem közzétettek úgy azok üzleti titoknak minősülnek és jogosulatlan megszerzés illetve felhasználás esetén a törvényi védelem biztosított. Ez a védelmi szint nyilvánvalóan alacsonyabb egy mintaoltalom védelmi szintjénél, de azért mégsem válnak „szabad prédává” ezen ismeretek a konkrét iparjogvédelmi oltalom hiányában sem.

A szabadalom iránti igényre vonatkozó kérelmeket 2 példányban kell beadni, mely dokumentum csomag tartalmazza magát a kérelmet, a szabadalom tárgyi specifikációját és egy

absztraktot. Ezen felül a kérelem beadásával egyidejűleg meg kell fizetni az eljárási költséget. A kérelmet kínai nyelven kell benyújtani. Külföldi személyeknek lehetőségük van angol nyelven is benyújtani a kérelmet a PCT alapján. Azonban, az utóbbi esetben is, utólag be kell nyújtani a dokumentumokat kínai nyelven. Hiteles fordításra van szükség és a kínai nyelvű dokumentumok benyújtására nyitva álló határidő az elsőbbség időpontjától számított 20 hónap. A kérelem beadását követően a SIPO megvizsgálja a kérelem alaki érvényességi követelményeknek való megfelelését. Amennyiben mindent rendben talál és befogadja a kérelmet, úgy a kérelem tárgyára vonatkozó dokumentumokat megküldi a technológiai központba, ahol a műszaki szakemberekből álló gárda megvizsgálja a találmány vagy a használati minta technológiai újszerűségét, illetve teszteli az ipari alkalmazhatóságot. Ezen felül ebben a fázisban ez a testület vizsgálja azt is, hogy a találmány vagy a használati minta feltalálói lépésen alapul-e. A törvény szóhasználatában: olyan kreatív folyamat eredménye-e, amely megalapozza a termék találmánnyá minősítését. Amennyiben a kérelem ezeken a teszteken is átmegy, úgy visszakerül a hivatal illetékes ügyintéző szervéhez, amely megvizsgálja, hogy a kérelem nem ütközik-e egy már bejegyzett szabadalomba, vagy nem-e adtak már be korábbi elsőbbségi időponttal egy kérelmet a szabadalom tárgyára. Végül, sikeres procedúra esetén a hivatal bejegyzí a szabadalmat.

A szabadalom fenntartási díját a hatóság egyedileg állapítja meg az adott kérelemhez kapcsolódóan. A fenntartási díjat évente kell előre megfizetni. Amennyiben a szabadalom védelmi ideje lejár, az megújítható.

A törvény ismeri a munkavállalói találmány, az önálló találmány és a közös találmány intézményeit is. Munkavállalói találmányról beszélünk, ha a munkavállaló munkaköri leírásában, munkavállalói kötelezettségei között szerepel a találmányok létrehozására irányuló tevékenység, vagy a feltalálói tevékenységét főként a munkáltatója által biztosított anyagok és technikai feltételek által végzi. Ebben az esetben a szabadalomhoz való jog a munkáltatót illeti, azonban a munkavállalót a feltalálói tevékenységére tekintettel a munkáltatónak megfelelő díjazásban kell részesítenie. Ez alapján tehát, ha egy munkavállalónak nem munkaköri leírása ugyan a kutatás-fejlesztési tevékenység vagy az abban való részvétel, de a munkáltató által biztosított helyen (pl.: irodaházban, laborban stb.), a munkáltató által biztosított körülmények és eszközök (pl.: labor felszerelések) felhasználásával hoz létre valamilyen innovációt, akkor ez esetben a munkáltató lesz magának a szabadalomnak a jogosultja, viszont, hogy ne álljon fenn esetlegesen a jogalap nélküli gazdagodás sem és megfelelő kompenzációban részesüljön a munkavállaló, a munkáltatónak a feltalálót megfelelő díjazásban kell részesítenie. Ebben az

esetben is azonban a feltaláló munkavállalónak megmaradnak a találmányhoz fűződő személyi jogai. Tehát joga van ahhoz, hogy a nevét a szabadalomban, mint feltalálót feltüntessék. Előfordulhat azonban olyan eset is, amikor a munkavállaló egy a munkáltatója tulajdonában lévő szabadalom alapján, azt továbbfejlesztve hoz létre egy találmányt. Ez esetben elsősorban jogosulatlan szabadalom felhasználásról beszélhetünk, de a munkáltató azon az alapon is megtámadhatja, illetve a hivatal azon az alapon is elutasíthatja a kínai szabályok szerint az esetleges szabadalom bejegyzés iránti igényt, hogy a szabadalom nem alapul megfelelő kreativitást is magában foglaló feltalálói lépésen.

A szabadalomhoz kapcsolódó vagyoni jogok átruházhatóak. Az átruházásra vonatkozó alapvető szabályokat a szabadalmi törvény, de az átruházás alapjául szolgáló technológiai transzfer-szerződésre vonatkozó részletszabályokat már a szerződésekről szóló törvény tartalmazza. Nem csupán maga a szabadalom, de a szabadalom benyújtásához fűződő igény, tehát a kérelmezési jog is átruházható. Az állami vállalatok illetve szervek által bejegyeztetett szabadalmak átruházásának módját az adott ágazati jogforrások szabályozzák. Ezen felül a kínai állampolgárok illetve vállalatok szabadalmi csupán állami engedéllyel ruházhatóak át külföldi magánszemélyekre.

A szabadalomhoz fűződő vagyoni jogok átruházásának alapjául szolgáló technológiai transzfer-szerződés alanyai a szabadalmi törvény alapján, a szabadalom jogosultja mint eladó, valamint a vevő. Ez a szerződés tehát egy speciális típusa az adásvételi szerződésnek. A szerződés tárgya, tehát az áru, lehet maga a szabadalom, a szabadalom bejegyeztetésére vonatkozó igény, know-how, illetve a szabadalom hasznosítására vonatkozó licence szerződések. Technológia transzfer-szerződés keretében lehet tehát a szabadalom felhasználására vonatkozó licence-t további allicence-be adni. Ebben az esetben azonban a szerződés a szabadalom tulajdonosának jóváhagyásától is függ, amennyiben az eredeti licence szerződésben a felek nem kötötték ki, hogy a licence, további allicence-be adható. Erről ugyanis a feleknek írásban meg kell állapodniuk. A szerződésben a felek megállapodhatnak, hogy a szerződés tárgyának tekintetében nem korlátozzák a technológia versenyt illetve fejlődést. Praktikusán ez annyit tesz, hogy a szerződés ezen kikötése alapján az eladó a szabadalom tárgya tekintetében nincs korlátozva annak továbbfejlesztésében és esetleg a továbbfejlesztett produktum hasznosításában, az alapján új szabadalom bejegyeztetésében. Megfordítva tehát ez alapján, ha a felek nem állapodnak ebben a kérdésben, akkor a törvény maga épít be egy versenykorlátozó rendelkezést, mely alapján sem az eladó, sem a vevő nem tehet semmi olyat, amivel a jelenleg fennálló szabadalmi helyzet alapján versenyelőnyhöz jutna. Ezzel tehát maga

a törvény is egyfajta speciális korlátot emel az innováció útjába. E rendelkezés egyébiránt a szabadalom tulajdonosát hivatott védeni és az a tartalma, hogy a licence-be vevő ne használhassa arra a szabadalmat, hogy az alapján hoz létre egy új technológiát, amellyel „kiüti” az eredeti szabadalom tulajdonosát a versenyből. A másik kontextus szerint pedig a fenti rendelkezés védi az új tulajdonost is, hiszen korlátozza az eladót, hogy a szabadalom eladása után azt mégis felhasználja esetlegesen egy új szabadalmaztatható találmány alapjául. De erről a szerződésben külön meg kell állapodni. A szabadalom hasznosítására vonatkozó licence szerződés csak a szabadalom érvényességi idejére, valamint ideje alatt köthető. Amint a szabadalom érvénytelenné válik, úgy a továbbiakban a szabadalmasnak nincs joga a hasznosítási jog átengedésére, illetve – pl.: a szabadalom érvénytelenné nyilvánítása esetén – a hatályos szerződések hatálytalanná válnak. Itt tehát egy törvényi megszüntetési ok kerül a szerződésbe, így minden ilyen szerződés kvázi határozott időre kötött szerződés, amely okán a felmondással kapcsolatban is vannak következményei. A szabadalom átadója a szabadalom tárgyáért jog- és kötelezettséggel tartozik, mely alapján helyt áll azért, hogy a szabadalom tárgyán nincs olyan jog, amely korlátozná annak hasznosíthatóságát, valamint azért, hogy a szabadalom tárgya ténylegesen hasznosítható, és a szerződésben foglalt célok elérésére alkalmas. Ez különösen érdekes, amikor a szabadalom bejegyeztetése iránti igény lesz a szerződés tárgya, hiszen ebben az esetben az eladónak szavatolnia kellene egy olyan teljesítményéért az „árúnak”, amelyet még ő sem ismer. Ez alapján tehát a szabadalom bejegyeztetése iránti igénynek mint árúnak, nyújtania kellene azt a teljesítményt, hogy be is fogják jegyezni, de ez még elbukhat azon, hogy a technológiai központban a találmányt nem találják újnak vagy feltalálói lépésen alapulónak. Nem tiszta, hogy amennyiben ez az eset bekövetkezne, milyen felelősséggel tartozik az eladó, illetve felelős-e egyáltalán és hogyan kell rendezni a gyakorlatilag szolgáltatás nélkül maradt vételárat, illetve milyen viszonyba kerülnek a felek például az üzleti titokra vonatkozó szabályok vonatkozásában vagy csupán, hogy milyen módon lehet rendezni azt, ha egy így kútba esett szerződés alapján a vevő később a szerződés tárgyát (tehát az egyébként szabadalomként nem bejegyeztethető produktumot) felhasználja egy már bejegyeztethető szabadalom alapjául. A szerződés alapján a vevőt titoktartási kötelezettség is terheli az eladó által nem közzétett – de a szerződés teljesítése során a vevő által megismert - információk tekintetében. Licence szerződés esetén a licence-be vevő, a licence-be adó engedélye, vagy a szerződés ilyen rendelkezése hiányában nem jogosult a szabadalom hasznosítására vonatkozó jogot allicence-be adni. Amennyiben a hasznosítás

mások jogát sérti, az eladót terheli a jogi felelősség, kivéve, ha a felek a szerződésükben másképp nem állapodtak meg.

A szabadalomhoz fűződő személyi jogok körében a feltaláló jogosult arra, hogy a szabadalmi dokumentumokon feltüntessék a nevét, mint feltaláló.

Külföldi magánszemély szabadalmi igényére vonatkozó kérelmét – amennyiben nincs bejegyzett székhelye Kínában – vagy a Kína és az adott anyaország között fennálló kétoldalú egyezmény, vagy olyan nemzetközi szerződés, melyben Kína is és az anyaország is részt vesz, vagy a nemzetközi jog alapján fennálló reciprocitás elve alapján kell elbírálni. Az ilyen személyeknek, a szabadalom iránti kérelem benyújtásával meg kell bízniuk egy Kínában székhellyel rendelkező szabadalmi ügynökséget. A külföldi magánszemélyek részére a fenti egyezmények illetve szerződések alapján nyitva áll az elsőbbség intézménye. A találmány és a használati mintaoltalom esetében a külföldön tizenkét hónappal a Kínában benyújtott szabadalmi kérelem előtt benyújtott kérelemre vonatkozik az elsőbbség. A formatervezési minta esetén ugyanez az időtartam hat hónap.

II. A szellemi tulajdonjog nemzeti hivatala (SIPO)

Kínában a szabadalmi igényekkel illetve a szabadalmakkal kapcsolatos feladatokat a kínai szellemi tulajdonjog nemzeti hivatala, valamint a szabadalmi ügynökségek végzik. A szabadalmakkal kapcsolatos eljárásokban a State Intellectual Property Office of the P.R.C. rendelkezik hatáskörrel (a továbbiakban: SIPO).

A SIPO felügyeleti szerve az Állami Tanács. A szervezet feladatai között van a nemzeti iparjogvédelem megszervezése és koordinálása, az iparjogvédelmi rendszer továbbfejlesztése, az egyes közigazgatási és állami szervek közötti iparjogvédelmi végrehajtási feladatok érdekében történő kollaboráció erősítése, az iparjogvédelmi jogalkotás előkészítése és menedzselése, valamint a nemzeti iparjogvédelmi stratégia kidolgozása. Ezen felül iránymutatásokat dolgoz ki a helyi szervezetek számára az iparjogvédelmi stratégiára, adminisztratív feladatokra illetve az iparjogvédelmi viták rendezésére vonatkozóan. A SIPO dolgozza ki a nemzetközi iparjogvédelmi stratégiát, ennek érdekében fejleszti a nemzetközi kapcsolatokat, tárgyalásokat folytat, folyamatosan vizsgálja a nemzetközi trendeket. A hivatal végzi az iparjogvédelemmel kapcsolatos közzétételi tevékenységet is.

A hivatalnak hét szervezeti egysége van. A központi hivatal végzi az adminisztrációs tevékenységet, valamint az állami szervekkel való kapcsolattartásért felel. A jogi osztály feladata végzi a jogalkotási feladatok előkészítését, a jogszabálytervezetek megírását, a nemzetközi szerződések előkészítését, jogalkotási javaslatokat tesz illetve fejlesztési politikát dolgoz ki. A védelmi és koordinációs osztály felelőssége az iparjogvédelem nemzeti szintű megszervezése, valamint e szerv végzi a végrehajtási feladatokat, továbbá a nemzeti iparjogvédelmi stratégia implementálása. A nemzetközi kapcsolatok osztálya végzi a nemzetközi kapcsolatok fejlesztését, a nemzetközi iparjogvédelmi stratégia kidolgozását és menedzsmentjét, fenntartja a nemzetközi kapcsolatokat, valamint külön foglalkozik a Hong Kong, Macao és Taiwan államokkal kapcsolatos iparjogvédelmi ügyeket. A szabadalmi ügyek adminisztrációs hivatal végzi az iparjogvédelmi szabályok és stratégiák implementációját, meghatározza technológiai sztereotípiákat, felügyeleti szerve a helyi szerveknek, valamint ellátja a szabadalmi vitákkal illetve a hamisítványokkal és utánzatokkal kapcsolatos vitákat, tovább mediációs tevékenységet is végez. A tervezési és fejlesztési osztály végzi a nemzeti iparjogvédelmi stratégia megvalósulásáról szóló kutatásokat, a nemzeti stratégia kidolgozását, a pénzügyi ügyek felelős szerve, valamint elvégzi az iparjogvédelemmel kapcsolatos közszolgáltatásokat. A humán osztály pedig a klasszikus foglalkoztatási feladatokat és azzal kapcsolatos adminisztrációt végzi.

A szabadalmi rendszer jelenlegi helyzete

A kínai szabadalmi rendszer, a felvázoltak alapján, valamint a statisztikai adatok alapján is igencsak hatékonynak tűnik.⁷²Érdemes azonban a kínai iparjogvédelmi politikát, valamint annak hatékonyságát, eredményességét mélyebb elemzés által értékelni.

A kínai szabadalmakkal kapcsolatban néhány problémára rávilágítanak az OECD szabadalmi indexében található alacsony értékelések, melynek egyik oka lehet például a bejegyzett szabadalmak viszonylagosan rövid élettartama.

A kínai kormány intézkedéseiből kitűnik a szabadalmaztatási szabályozás valódi stratégiai célja. A szabályozás rejtett célja a szabadalmak mennyiségének növelése, figyelmen

⁷² 1996-2013-ig a szabadalom bejegyzés iránti kérelmek száma nagyjából ötvenezerről, körül-belül hétszázötvenezerre nőtt.

kívül hagyva azok minőségét. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a minőségi követelményekről végleg lemond a szabályozás, de elsősorban a mennyiség növelése olyannyira elsődleges cél, hogy ennek érdekében a szabályozás alapján a hatóság akár figyelmen kívül is hagyhatja a minőségi követelményeket, amelyek közül az igazán „szigorú”, a potenciálisan tényleges minőségi javulást eredményező előírások, a szabályozásban csupán generál klauzula formájában, pusztán alapelvi szinten jelennek meg, vagy még alapelvi szinten sem, hanem kormány vagy a hivatal által meghatározott stratégia céltételezések. Az egyes jelentésekből egyébként kitűnik, hogy a kormány tart a szabadalmak alacsony minőségéből eredő problémáktól és napjainkban már, ha ugyan óvatosan (akár megfontoltan) is, de előkészíti illetve az óvatosabb lépéseket meg is teszi a minőségi követelmények kikényszeríthetősége, valamint a szabadalmak minőségének javítása érdekében.

Mindettől függetlenül a Kína gazdaságában végbemenő innováció mindenképpen figyelemre méltó, továbbá ezen innováció fejlődési görbéje is előre vetíti azt, hogy Kína a világ első számú innovációs központja lehet. Azonban mind a média mind pedig az egyes vállalatok által e jelenlegi innováció szintje túlértékeltnek tűnhet, különösen annak tükrében, hogy néhány innovációs képességeket, illetve szintet mérő összehasonlító rangsorok alapján – mint amilyen például a CASTED – 2013-ban legalább húsz ország előzte meg Kínát az innovációs képességek terén.

A jelenlegi szabadalmi politikával az egyik legnagyobb probléma, hogy a stratégiák végrehajtása keretében tett intézkedések nem az egészséges és minőségi innovációt támogatják. A jelenlegi iparjogvédelmi politikai célok és az innováció között nem lehet egyenlőség jelet tenni. Ha megvizsgáljuk a 2009-ben publikált 2009 és 2013 közötti időszakra vonatkozó célokat, valamint a 2011-ben közzétett 2015-ig megvalósítandó célokat tartalmazó terveket, láthatjuk, hogy az elsődleges cél, még mindig a szabadalmak számának növelése. A 2009-es stratégiában szinte csak a szabadalmaztatási kérelmek számának növelése volt a cél, mind a hazai, mind a külföldi személyek tekintetében, valamint célként volt meghatározva, hogy éves szinten 15%-al több kérelmet bíráljon el pozitívan a hatóság. A 2011-es stratégia már konkrét célokat is megfogalmaz és központibb szerepet szán a találmányok szabadalmaztatásának. Ez alapján a 2015-re elérendő célok között, egyebek mellett szerepel, hogy hat találmányi szabadalom jusson minden tízezer személyre, a high-tech parkokban dolgozó munkavállalók számára megadott szabadalmak száma érje el a százat, 400 szabadalom jusson minden 10 milliárd RMB GDP-re, PCT alapján történő nemzetközi szabadalmaztatási kérelmek száma érje el az ezret, valamint a 2011-es évhez képest duplázzák meg a számát az

élő szabadalmaknak, valamint a találmányi szabadalmaknak. Ezen felül azonban, e stratégiában már megjelent egy olyan, műszaki szakemberekből testület felállítás iránti igény, amely ellenőrizheti a kérelmek tárgyául szolgáló találmány vagy használati minta technikai újdonságát, ipari alkalmazhatóságát, valamint az innovatív jellegét. Ezen testület egyébiránt már működik.

Vannak azonban olyan intézkedések, amelyek ténylegesen szolgálják az innovációs célokat. Ilyen, hogy bizonyos esetekben az állam átvállalja a szabadalmaztatás költségeit és akár az ügyvédi díjat is, illetve a legtöbb reform kifejezetten a találmányi és a megadott szabadalmakra vonatkozik. Különösen üdvöztetőleg hatnak azok a törekvések, hogy Kína próbálja megszilárdítani az Unió és egyéb külkapcsolatait az iparjogvédelem terén. Ez alapján Kína már 10 éve együttműködik az EU-val, melynek keretében például Kína szemináriumokat, workshop-okat szervez az Unióban a kínai szabadalmaztatási rendszerről, az Unió pedig egyrészt támogatja a Kínából az Belső Piaci Harmonizációs Hivatal felé érkező kérelmeket, másrészt pedig tanácsot ad, támogatja és segíti a kínai iparjogvédelmi szabályozás fejlesztését. Ezen felül Kínában létezik egy úgynevezett High and New Technology Enterprise scheme (HNTE), mely azt a célt szolgálja, hogy könnyebben jusson egy-egy vállalkozás szabadalomhoz, például adóterheket csökkentő intézkedések keretében.

Problémát jelent azonban, és nem támogatja a tényleges innovációt a technológiai importra illetve exportra vonatkozó szabályozás hiányossága. Nem tisztán elhatároltak ugyanis a tilalmak és a korlátozások közötti elhatárolások. Valamint az import-export szabályozás nem mutat kellő rugalmasságot. Viszonylagosan, de gátolja az innovációt az is, hogy az iparjogvédelemhez Kínában nem igazán kapcsolódik versenyjogi szabályozás, melynek következtében nincsenek a piaci működést kiegyensúlyozó intézkedések és könnyen alakulhat ki monopolhelyzet az egyes területeken. Ezen felül érdekes, hogy néhány innovációs terület eleve kizárt a szabadalmak köréből. Ilyen például a mezőgazdasági és állattenyésztési ipar területe, hiszen amit Magyarországon és az EU-ban növény illetve állattenyésztési mintaként ismerünk, az Kínában kizárt a szabadalmaztatható tárgyak köréből.

A jelenlegi fejlesztési irány keretében a hivatal konzultációt folytat az iparágak szereplőivel, workshop-okat tart a – például a használati mintaoltalom – rendszert érintően felmerülő módosításoknak az eljárási illetve az anyagi jogi vonatkozásairól, csakúgy mint a gazdasági vonatkozásokról. Az üzleti titoknak, illetve annak védelmében is fejlesztési törekvések vannak. Ezen felül, ami kifejezetten lényeges, hogy akadémia konzultációk, workshop-ok indultak a szabadalmak minőségének fejlesztésére vonatkozóan.

Immár kicsit több mint tíz éve az Unió együttműködik Kínával a Kínai és Európai innováció elősegítése érdekében. Ennek keretében több közös programot hajtottak és hajtanak végre a felek. Az IPR1-es (1999-2004) program keretében még csupán a szabályozás fejlesztésére koncentráltak. Az IPR2-es program a végrehajtásra fektette a hangsúlyt (2007-2011). A legutóbbi, jelenleg is folyamatban lévő közös program az IP KEY (Intellectual Property: A Key to Sustainable Competitiveness) pedig előtérbe helyezi ismét a szabályozást illetve a végrehajtást annak érdekében, hogy átláthatóbbá, igazságosabbá és hatékonyabbá tegye Kína szellemi tulajdonjogi és innovációs rendszerét. Ennek keretében 2014 és 2016 között évente több mint 30 eseményt vagy tevékenységet hajtanak végre, összesen 7.5 millió eurós forrásból, valamint szakértői csoport áll fel Alicante-ban és Pekingben.

A zárszó előtt röviden szót kell ejteni a szabályozás illetve a végrehajtás fejlesztésének kiemelt fontosságáról. A jelenlegi helyzetben ugyanis Kína elveszített néhány nagyobb befektetőt is, pont az iparjogvédelemben tapasztalható bizonytalan helyzet miatt. Gondolhatunk e körben a napjainkban zajló azon jelenségre, hogy Kína több amerikai befektetést és gyártási tevékenységet is elveszített ezen okból. Ahhoz, hogy a helyzet konszolidálódjon, mindenképpen tisztázni kell az egyes bizonytalan helyzeteket eredményező szabályozási helyzeteket és be kell tölteni az ilyen helyzetet generáló réseket.

Végkövetkeztetésként levonható, hogy a kínai szabadalmi rendszer folyamatos fejlesztésben van jelenleg is, annak érdekében, hogy a megfelelő gazdasági és társadalmi haszonnal járhasson. Azonban a szabályozásban és a politikában is vannak még olyan elemek, amelyek ugyan a szabadalmi rendszer fejlesztését tűzik ki célul, de a mennyiségre koncentrálnak, a minőség rovására. Ez végső soron az innováció ellen hat és adott esetben hamis képet adhat az aktuális helyzetről. A fejlesztés a fejlődés leghatékonyabbnak tűnő iránya a szellemi tulajdonjoggal kapcsolatban a külkapcsolatokon keresztül történő fejlesztés. Értve ez alatt a nemzetközi együttműködést és a nemzetközi szinten történő tapasztalatcserét, kommunikációt. Mind az Unióban mind pedig Kínában a fennálló kooperáció erősítheti egyrészt Kína innovációs képességét, másrészt szélesebb körben és biztonságosabb befektetési, üzleti lehetőségeket kínálhat az Uniós vállalkozásoknak.

Források:

8 N. Y L. Sch. J. Int'l & Comp. L. 451 (1986-1987) Patent Law in the People's Republic of China: A Primer

Simon Liu – Naohiro Shichijc – Zsunori Baba: Location Strategy of Japanese and U.S. Multinationals on R&D Activities in China: Evidence from patent data. 8th Global Conference on Business and Economics, Florence, Italy; 18-19 October 2008

Jiangsu International IP Forum: Improving patent quality and innovation in China, November 29th 2013, Jiangsu University, China

Patent Law of People of Republic of China

Implenetation Rules of Patent Law of People of Republic of China

Regulations on Implenetation Rules of Patent Law of People of Republic of China
Contract Law of People of Republic of China

Law Against Unfair Competition of People of Republic of China

Copyright Law of People of Republic of China